JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS GEORGIOS COSMAS

6 päivänä huhtikuuta 1995 *

1. Arbeidshof te Brussel on pyytänyt päätöksellään yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun esillä olevassa asiassa sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 [1] tulkinnasta ja erityisesti 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan tulkinnasta yhdessä 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 17 artiklan kanssa.

I — Tosiseikat

2. Ennakkoratkaisupyyntö kuuluu osana hallintoriita-asiaan, jossa asianosaisina ovat belgialainen Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (työvoimatoimisto, jäljempänä RVA) ja alankomaalainen Joop van Gestel.

3. Van Gestel asui Zoetermeerissä, Alankomaissa ja työskenteli 1.6.1980 alkaen BV Smithkline Beecham -nimisessä yhtiössä (jäljempänä Smithkline), jonka kotipaikka oli tässä kaupungissa. Sen jälkeen Smithkline-yhtiö siirsi Van Gestelin väliaikaisesti SA Norden Europe -nimiseen tytäryhtiöön (jäljempänä Norden), jonka kotipaikka oli Louvain-la-Neuvessa (Belgia) ja jossa hän alkoi työskennellä 1.12.1988. Van Gestel muutti tästä syystä Belgiaan lokakuun lopulla 1988 ja asettui asumaan Overijseen, missä hän on siitä lähtien asunut, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt kansallinen tuomioistuin on todennut.

4. Tätä siirtoa odotettaessa Smithkline-yhtiö lähetti 3.10.1988 Alankomaiden sosiaali- ja työministeriölle kirjeen, jossa se pyysi, että Van Gestelin hyväksi tehtäisiin asetuksen (ETY) N:o 1408/71 17 artiklan mukaisesti poikkeus asetuksen 13 artiklassa vahvistettuun yleiseen sääntöön ja että Van Gestel pysyisi alankomaalaisen sosiaaliturvalainsäädännön alaisena. Mainittu yhtiö osoitti 7.2.1989 Alankomaiden sosiaali- ja työministeriölle uuden kirjeen, jossa se pyysi hakemuksensa mahdollisimman nopeaa käsittelyä.

5. Alankomaiden sosiaali- ja työministeriö ja Belgian sosiaalivakuutusministeriö tekivät siten sopimuksen siitä, että Van Gestel pysyy alankomaalaisen sosiaaliturvan piiriin kuuluvana 1.12.1988 alkavan ja viimeistään

* Alkuperäinen kieli: kreikka.

1 — EYVL L 149, s. 2, sellaisena kuin se on muutettuna 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6).

30.11.1991 päättyvän ajanjakson. Sen jälkeen Stichting bureau voor belgische zaken (belgialaisten asioita käsittelevä toimisto), jonka kotipaikka on Breda, vahvisti Smithkline-yhtiölle 17.8.1989 päivätyssä kirjeessä, että "Alankomaiden sosiaali- ja työministeriö on päättänyt yhteisymmärryksessä Belgian sosiaalivakuutusministeriön kanssa asetuksen (ETY) N:o 1408/71 17 artiklan mukaisesti, että alankomaalaista sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan edelleen, kuitenkin enintään 30.11.1991 saakka, Van Gesteliin, joka on syntynyt 13.4.1937 ja joka asuu osoitteessa Douzapad 37, 2722 AX Zoetermeer ja joka on 1.12.1988 alkaen ollut palveluksessanne Belgiassa".

Tähän kirjeeseen liitetyssä 5.7.1989 päivätyssä ilmoituslomakkeessa E 101 mainitaan, että asianomaisen osoite on "Douzapad 38, 2722 AX Zoetermeer", ja sitten, että hänet on "määrätty hoitamaan tilapäisesti muita tehtäviä ... ajanjaksoksi, joka oletettavasti alkaa 1.12.1988 ja päättyy 30.11.1991".

6. Nordenin sulautumista seuranneen uudelleenjärjestelyn jälkeen tämä yhtiö irtisanoi Van Gestelin 31.10.1990 ja hänelle suoritettiin irtisanomiskorvaus Alankomaissa. Van Gestel anoi belgialaiselta työttömyyskassalta Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringeniltä (avustava kassa työttömyyskorvausten suorittamisessa) työttömyyskorvausta 1.11.1990 alkaen. Hän täsmensi edellä mainitun hakemuksen tekemiseen käytetyssä lomakkeessa C 4, että, ottaen huomioon Alankomaissa suoritetun irtisanomiskorvauksen, hän ei pyytänyt saada välittömästi työttömyyskorvausta, vaan toivoi kuuluvansa Rijksdienst voor sociale Zekerheidin (Belgian kansallinen sosiaaliturvalaitos) sosiaaliturvan piiriin. On todettava, että kysymyksessä olevassa lomakkeessa C 4 mainittiin työnantajaksi Nordenyhtiö, joka ilmoitti Van Gestelin olleen palveluksessaan Alankomaissa 1.6.1980 alkaen 30.11.1988 saakka ja Belgiassa 1.12.1988 alkaen 31.10.1990 saakka; samalla Nordenyhtiö ilmoitti, ettei se ollut pidättänyt sosiaaliturvamaksuja Van Gestelin palkasta ja että Van Gestel oli ollut sen palveluksessa viennistä vastuussa olevana, ulkomailla asuvana ylempänä toimihenkilönä.

7. Vilvorden alueen työvoimaviranomainen hylkäsi Van Gestelin työttömyyskorvausanomusta koskevan edellä mainitun hakemuksen 7.2.1991 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että asianomaisen oli näytettävä työskennelleensä viiteajanjaksona eli 1.11.1987 alkaen 31.10.1990 saakka kuudensadan arkipäivän tai vastaavan päivän aikana. Tässä hylkäyspäätöksessä täsmennettiin tämän viimeisen edellytyksen osalta, että asetuksen N:o 1408/71 67 artiklan perusteella voitiin ottaa huomioon "työskentelykautenne ja vastaavat kaudet kaikissa muissa yhteisöön kuuluvissa maissa, edellyttäen ... että olette työskennellyt Belgiassa tai että olette saanut hyvitystä Belgian sosiaaliturvajärjestelmän piirissä mainittujen ulkomaille sijoittuvien ajanjaksojen jälkeen ja ennen työttömyyskorvaushakemustanne".

Van Gestel valitti edellä mainitusta päätöksestä Arbeidsrechtbank te Brusseliin ja vaati,

että hänen oikeutensa työttömyyskorvaukseen tunnustetaan.

8. Kyseinen belgialainen tuomioistuin totesi 2.12.1991 antamassaan tuomiossa, että valitus tutkitaan ja että se on perusteltu; se kumosi työvoimaviranomaisen tekemän riidanalaisen hallinnollisen päätöksen ja vahvisti Van Gestelillä olevan oikeuden työttömyysetuuksiin 1.11.1990 alkaen. Tämä tuomio perustui toteamukseen, että asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettu toimivaltainen laitos oli alankomaalainen laitos ja että koko tilapäisen muiden tehtäviensä hoitamisen ajan Van Gestel oli asunut Belgiassa, jolloin hänen tilannettaan koski asetuksen 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohta eivätkä asetuksen 67 ja 69 artikla.

9. RVA valitti tästä tuomiosta Arbeidshof te Brusseliin, ja katsoi, että esillä olevassa asiassa oli syytä soveltaa asetuksen 67 artiklan 3 kohtaa seuraavilla perusteilla:

— toisaalta esillä olevassa asiassa "toimivaltainen jäsenvaltio" ei ole Alankomaiden kuningaskunta vaan Belgian kuningaskunta, koska Van Gestel työskenteli Belgiassa ja asui tässä maassa "hoitaessaan tilapäisesti muita tehtäviään", jolloin perustaa 17 artiklan soveltamiselle ei, eikä näin ollen myöskään kahden valtion toimivaltaisten viranomaisten väliselle sopimukselle, enää ollut;

— toisaalta 71 artikla, siten kuin yhteisöjen tuomioistuin on sitä tulkinnut [2], koskee työntekijää, joka viimeisen työskentelynsä aikana asui muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hän oli työssä. Lisäksi RVA:n mukaan Van Gestel ei ollut näyttänyt, että hän itse tai hänen työnantajansa olisi suorittanut työttömyysmaksuja belgialaiselle toimivaltaiselle sosiaaliturvalaitokselle työskentelykautensa aikana Belgiassa. RVA pyysi ensimmäisessä asteessa annetun tuomion kumoamista ja kysymyksessä olevan alueellisen viranomaisen tekemän päätöksen vahvistamista kaikilta osiltaan.

10. Valittajan vastapuoli oli pyytänyt valituksen hylkäämistä korostaen, että kuten hänen esittämistään asiakirjoista kävi ilmi, hän oli asettunut Belgiaan asumaan "ennen kuin hän alkoi hoitaa tilapäisesti muita tehtäviään", sekä huomauttanut, että alalla toimivaltaisten Alankomaiden ja Belgian ministeriöiden välisen sopimuksen tekemisen jälkeen hänen belgialainen työnantajansa eli Norden-yhtiö oli "suorittanut sosiaaliturvamaksun pidätykset marraskuun 1988 ja lokakuun 1990 välisellä kaudella ja siirtänyt ne Alankomaihin alankomaalaisen tytäryhtiön välityksellä".

2 — Tältä osin ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessä lainataan asiassa 128/83, Guyot, 11.10.1984 annettua tuomiota (Kok. 1984, s. 3507).

II — Ennakkoratkaisukysymykset

11. Arbeidshof te Brussel on 18.11.1993 antamassaan tuomiossa [3] katsonut, että riidan ratkaisemiseksi on tarpeen esittää useita ennakkoratkaisukysymyksiä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti, ja lykännyt asian käsittelyä, kunnes yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"Onko asetuksen (ETY) N:o 1408/71 71 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, ettei sitä sovelleta sellaiseen työttömänä olevaan henkilöön, joka viimeisen työskentelynsä aikana asui siinä jäsenvaltiossa, jossa hän oli työssä, vaikka kahden jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset sopivatkin mainitun asetuksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan säännöksistä poiketen asetuksen 17 artiklan mukaisesti siitä, että palkattu työntekijä pysyy näistä jäsenvaltioista sen jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön alaisena, joka ei ole se jäsenvaltio, jonka alueella työttömänä oleva henkilö oli työssä.

Toissijaisesti, mikäli Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoo tällaisessa tilanteessa 71 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi toimivaltaiseksi valtioksi sen valtion, joka on nimetty poikkeuksessa ja joka ei ole se valtio, jossa työtön oli viimeksi työskennellyt, onko ensimmäisen kysymyksen kohteena oleva tulkinta pätevä, sekä sovelletaanko tällöin 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan sääntöä, jos lisäksi mainittu sopimus tehtiin silloin, kun palkattu työntekijä asui ja työskenteli yhden ja saman jäsenvaltion alueella, ja jos tämän viimeisen työskentelyn aikana tämä työntekijä asui ja oli työssä yhtäjaksoisesti tässä jäsenvaltiossa, johon hänen työnantajansakin oli sijoittautunut, ja jos tämä jäsenvaltio ei ollut sopimuksen mukaan se jäsenvaltio, jonka sosiaaliturvalainsäädännön alainen työntekijä oli tämän työskentelyn aikana?"

12. Näiden ennakkoratkaisukysymysten tarkoituksena on sen selvittäminen, kuinka asetuksen N:o 1408/71 työttömyyttä koskevia säännöksiä, ja erityisesti sen 71 artiklaa, on tulkittava ja sovellettava sellaisessa tilanteessa, jossa kaksi jäsenvaltiota ovat sopineet yhteisellä sopimuksella, käyttäen hyväkseen asetuksen 17 artiklassa niille suotua poikkeusmahdollisuutta, palkatun työntekijän saattamisesta ennen tämän työttömäksi jäämistä eri lainsäädännön alaiseksi kuin sen, jota häneen sovellettaisiin asetuksen 13—16 artiklassa vahvistettujen sääntöjen perusteella.

Esillä olevassa asiassa esiintyy erityisesti kysymys siitä, voiko sellainen palkattu työntekijä, kuten pääasian valittajan vastapuoli, joka pysyy vakuutettuna hänen edellisen työskentelypaikkansa valtiossa mutta jää työttömäksi toisessa jäsenvaltiossa, jossa hän

3 — EYVL C 1, s. 14.

asuu ja työskentelee, vaatia itselleen 71 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua etua ja anoa työttömyyskorvausten myöntämistä asuinpaikkansa valtiolta.

13. Kansallisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin vastaamiseksi on aivan aluksi välttämätöntä määritellä se lainsäädäntö ja se oikeuskäytäntö, jotka liittyvät esillä olevaan asiaan; mainitun lainsäädännön ja oikeuskäytännön muodostavat asetuksen N:o 1408/71 sovellettavaa lakia ja työttömyyttä koskevat säännökset, sekä yhteisöjen tuomioistuimen näitä säännöksiä koskeva oikeuskäytäntö.

III — Asiaan liittyvä lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö

14. Kuten tiedetään, neuvosto antoi ETY:n perustamissopimuksen 51 artiklan perusteella asetuksen N:o 1408/71, jonka tarkoituksena on yhteensovittaa jäsenvaltioiden lainsäädäntö sosiaaliturvan alalla. Sen tavoitteena on turvata työntekijöiden vapaa liikkuvuus takaamalla yhteisössä toisaalta, että kaikkia jäsenvaltioiden kansalaisia kohdellaan yhdenvertaisesti eri kansallisissa lainsäädännöissä, ja toisaalta, että työntekijät saavat sosiaaliturvaetuuksia työskentely- tai asuinpaikastaan riippumatta. [4]

4 — Ks. asetuksen N:o 1408/71 viides perustelukappale.

15. Tämän yhteensovittamisen osalta kyseisen asetuksen II osaston säännökset ja erityisesti sen 13—17 artikla muodostavat täydellisen ja yhtenäisen liityntäsääntöjen järjestelmän, jolla määritellään asetuksessa säänneltyihin sosiaaliturvakysymyksiin sovellettava lainsäädäntö. Näiden säännösten tarkoituksena on, kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo usein todennut, estää "asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden jääminen ilman sosiaaliturvaa heihin sovellettavan lainsäädännön puuttumisen vuoksi sen lisäksi, että tarkoituksena on estää usean kansallisen lainsäädännön samanaikainen soveltaminen ja tästä aiheutuvat vaikeudet". [5] Nimenomaan tästä syystä asetuksen 13 artiklassa ilmoitetaan sen 1 kohdassa periaatteena, että henkilöt, joihin asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia ja että "tämä lainsäädäntö määrätään tämän osaston säännösten mukaisesti". Tämän saman 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa asetetaan yleiseksi säännöksi, että "jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella tai jos hänen työnantajanaan toimivan yrityksen tai yksityisen henkilön kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella".

16. Lex loci laboris -sääntöä sovelletaan tämän yleisperiaatteen mukaan, ellei muuta johdu 14—17 artiklasta, joissa otetaan käyt-

5 — Ks. asia C-2/89, Kits van Heijningen, tuomio 3.5.1990 (Kok. 1990, s. I.-1755, 12 kohta). Ks. myös asia 60/85, Luijten, tuomio 10.7.1986 (Kok. 1986, s. 2365, 14 kohta).

töön erityissääntöjä tiettyjen tilanteiden erityisluonteen huomioon ottamiseksi. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut jo 17.5.1984 asiassa Brusse antamassaan tuomiossa, "vaarana tietyissä erityistilanteissa 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun säännön kaavamaisesta soveltamisesta on todellakin se, että luodaan sekä työntekijälle että työnantajalle ja sosiaaliturva-alan laitoksille hallinnollisia vaikeuksia, jotka aiheuttaisivat työntekijöitä koskevien asiakirjojen lähettämisen viivästymistä ja siten heidän vapaan liikkuvuutensa estymistä sen sijaan, että tällaiset vaikeudet vältettäisiin". [6]

17. Erityisesti 17 artiklassa, joka on samalla II osaston viimeinen, säädetään mahdollisuudesta poiketa 13—16 artiklan säännöksistä sellaisissa tilanteissa, jotka edellyttävät tämän asetuksen N:o 1408/71 II osaston säännöksiin nähden erilaisia säännöksiä, vaikka näitä tilanteita ei olekaan nimenomaisesti näissä artikloissa mainittu. Lisäksi 17 artiklassa annetaan asianomaisten jäsenvaltioiden tehtäväksi näiden tilanteiden toteaminen ja sovellettavan lainsäädännön määritteleminen, ja nämä jäsenvaltiot voivat päättää yhteisellä sopimuksella poiketa 13—16 artiklan säännöistä edellyttäen kuitenkin, että tämä sopimus on tehty "tiettyjen työntekijöiden eduksi".

Tätä mahdollisuutta käyttäessään esillä olevaan asiaan osalliset jäsenvaltiot, eli Belgian kuningaskunta ja Alankomaiden kuningaskunta, ovat päättäneet, että pääasian valittajan vastapuoli pysyy alankomaalaisen sosiaaliturvalainsäädännön alaisena. Tästä sopimuksesta, jonka pätevyyttä yksikään osapuoli ei ole kiistänyt, seuraa, että huolimatta työpaikkansa siirtymisestä Alankomaista Belgiaan, Van Gestel pysyy lex loci laboris -periaatteesta poiketen alankomaalaisessa sosiaaliturvalainsäädännössä määritellyn järjestelmän alaisena. Siten viimeksi mainittua lainsäädäntöä sovelletaan periaatteessa yksinomaisesti jopa asianomaisen työntekijän ollessa työtön.

18. Tämä pätee kuitenkin vain sikäli kuin asetuksen erityissäännöksissä ei toisin säädetä. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on itse asiassa vahvistanut 27.5.1982 asiassa Aubin antamassaan tuomiossa, "tätä asetuksen N:o 1408/71 II osastossa 'Sovellettava lainsäädäntö' olevaa yleisluontoista säännöstä sovelletaan kuitenkin vain sikäli kuin saman asetuksen III osastoon kuuluvissa, eri etuusryhmiä koskevissa erityissäännöksissä ei tästä poiketa". [7] Yhteisöjen tuomioistuin täsmentää tämän jälkeen tässä samassa asiassa, että "näin on nimenomaan tämän III osaston työttömyysetuuksia koskevan 6 luvun osalta, jonka ... määräyksissä pyritään turvaamaan siirtotyöläiselle työttömyysetujen saaminen siten, että uutta työpaikkaa voi-

6 — Asia 101/83 (Kok. 1984, s. 2223, 16 kohta). Ks. myös asia 58/87, Rebmann, tuomio 29.6. 1988 (Kok. 1988, s. 3467).

7 — Asia 227/81 (Kok. 1982, s. 1991, 11 kohta).

daan etsiä edullisimmissa oloissa". [8] Tällä tavoin lex loci laboris -säännön soveltamista edellyttävästä yleisperiaatteesta on poikettu edellä mainitun 6 luvun 3 jaksossa, jossa säädellään yhdessä ainoassa artiklassa, 71 artiklassa, sellaisten työttömien tilannetta, jotka viimeisen työskentelynsä aikana asuivat muussa jäsenvaltiossa kuin "toimivaltaisessa valtiossa".

19. Edellä mainitun 71 artiklan 1 kohtaan sisältyy erillisiä säännöksiä sen mukaan, onko työtön henkilö rajatyötekijä (a alakohta) vai ei (b alakohta). Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, Van Gestel kuuluu työttömien toiseen ryhmään. Tämän ryhmän osalta 71 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään seuraavaa niistä, jotka, kuten Van Gestel, ovat kokonaan työttömiä:

" b) i) muu palkattu työntekijä kuin rajatyöntekijä, joka on osittain, ajoittain tai kokonaan työtön ja joka asettuu työnantajansa tai työvoimaviranomaisten käytettäväksi toimivaltaisen valtion alueella, saa etuudet tämän valtion lainsäädännön mukaisesti, niin kuin hän asuisi sen alueella; nämä etuudet antaa toimivaltainen laitos;

ii) muu palkattu työntekijä kuin rajatyöntekijä, joka on kokonaan työtön ja joka asettuu työvoimaviranomaisten käytettäväksi työnsaantia varten sen jäsenvaltion alueella, jossa hän asuu, tai joka palaa tälle alueelle, saa etuudet tämän valtion lainsäädännön mukaisesti, niin kuin hän olisi viimeksi työskennellyt siellä; asuinpaikan laitos antaa tällaiset etuudet omalla kustannuksellaan. Kuitenkin jos tällainen palkattu työntekijä on saanut oikeuden etuuksiin sen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen kustannuksella, jonka lainsäädännön alainen hän viimeksi oli, hän saa etuudet 69 artiklan säännösten mukaan. Etuuksien saaminen sen valtion lainsäädännön mukaan, jossa hän asuu, keskeytetään siksi ajaksi, jona työtön voi 69 artiklan säännösten mukaan hakea etuuksia sen lainsäädännön mukaan, jonka alainen hän viimeksi oli."

20. Nämä säännökset, kuten toiset erityissäännökset, joissa säädetään asuinpaikan valtion sosiaaliturvajärjestelmään kuulumisesta, [9] johtuvat sosiaalisista näkökohdista ja pyrkimyksestä tehokkuuteen käytännössä. Erityisesti 71 artiklan osalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut asiassa Rebmann antamassaan tuomiossa, että tämä säännös "vastaa halua välttää rajatyöntekijälle liitynnästä

8 — Edellä mainittu asia Aubin, 12 kohta. Ks. myös asia 39/76, Mouthaan, tuomio 15.12.1976 (Kok. 1976, s. 1901) ja edellä mainittu asia Rebmann, tuomio 29.6.1988.

9 — Asetuksessa N:o 1408/71 säädetään myös poikkeuksia lex loci laboris -periaatteesta sairaus- ja äitiysetuuksien osalta 25 artiklan 2 kohdassa ja työkyvyttömyysetuuksien osalta 39 artiklassa.

työskentelypaikan valtioon aiheutuvat käytännön vaikeudet. Hän täyttää todellakin helpommin velvollisuutensa asettua työvoimaviranomaisten käytettäväksi ja pysyä niiden käytettävänä asuinpaikan valtiossa. Lisäksi tämän valtion viranomaisilla on parhaat edellytykset suorittaa työttömyysetuudet ja varmistua siitä, että asianomainen täyttää niiden saamiseksi vaadittavat edellytykset, sekä helpottaa samalla hänen ammatillista uudelleensijoittautumistaan". [10] Yhteisöjen tuomioistuin on myöskin katsonut 22.9.1988 asiassa Bergemann antamassaan tuomiossa, että "tämä mahdollisuus saada työttömyysetuuksia asuinpaikan valtiossa on perusteltua sellaisille työntekijäryhmille, joilla on kiinteät, erityisesti henkilökohtaiset ja ammatilliset, siteet siihen maahan, jossa he työskentelevät ja tavanomaisesti oleskelevat. On itse asiassa luonnollista, että työntekijät, joilla on tällaiset siteet asuinpaikkansa valtioon, voivat käyttää tässä valtiossa hyväkseen parhaita mahdollisia keinoja ammatillista uudelleensijoittautumista varten". [11] Yhteisöjen tuomioistuin korostaa samassa tuomiossa, että asetuksen N:o 1408/71 yhdeksännen perustelukappaleen mukaan 71 artiklalla pyritään turvaamaan siirtotyöläisille työttömyysetujen saaminen siten, että uutta työpaikkaa voidaan etsiä edullisimmissa oloissa. [12]

21. Tästä ilmenee näin ollen, että asetuksessa N:o 1408/71 on tehokkuus- ja käytännön syistä säädetty poikkeuksia, kuten 71 artiklan poikkeus, siihen yleiseen sääntöön, jonka mukaan on sovellettava työskentelypaikan valtion lainsäädäntöä; nämä poikkeukset koskevat sellaisia erityistapauksia, joissa asuinpaikan valtion lainsäädännön soveltaminen osoittautuu asianmukaisimmaksi ja työntekijöille edullisimmaksi. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi asetuksen N:o 1408/71 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan säännöksessä annetaan, kuten yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut asioissa Aubin ja Miethe, muulle työntekijälle kuin rajatyöntekijälle mahdollisuus "valita (...). Hän voi asettua viimeisen työskentelypaikkansa valtion työttömyysetuusjärjestelmän alaiseksi tai pyytää etuuksia asuinpaikkansa valtiolta. Tätä valintaa käytetään erityisesti ja sitä käytetään jopa yksinomaan sellaisen kokonaan työttömän tapauksessa, joka valitsee asuinpaikkansa valtion lainsäädännön asettuessaan sen valtion työvoimaviranomaisten käytettäväksi, jossa hän on pyytänyt etuuksien antamista. Sitä vastoin työntekijä ei voi saada työttömyyskorvauksia päällekkäin näistä kahdesta valtiosta eikä voi ainoastaan asuinpaikkansa jäsenvaltion työvoimaviranomaisten käytettäväksi asetuttuaan vaatia viimeisen työskentelypaikkansa valtiolta työttömyysetuuksien saamista." [13]

22. Toisin kuin kokonaan työttömien rajatyöntekijöiden tapauksessa, joiden osalta 71 artiklan 1 kohdan a alakohdan ii alakohdan selvien säännösten perusteella asuinpaikan valtion laitoksella on yksinomainen toimivalta, muiden kokonaan työttömien työntekijöiden kuin rajatyöntekijöiden osalta 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti minkään jäsenvaltion lainsäädäntöä ei sovelleta yksinomaisesti, vaan asianomaisella on

10 — Edellä mainittu asia, 14 kohta.

11 — Asia 236/87 (Kok. 1988, s. 5125, 20 kohta). Ks. myös asia 76/76, Di Paolo, tuomio 17.2.1977 (Kok. 1977, s. 315), sekä asia 1/85, Miethe, tuomio 12.6.1986 (Kok. 1986, s. 1837) ja asia C-216/89, Reibold, tuomio 13.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4163).

12 — Ks. edellä mainittu asia Bergemann, 18 kohta.

13 — Ks. edellä mainittu asia Aubin, 19 kohta. Ks. myös edellä mainittu asia Miethe, 9 kohta.

oikeus valita toisaalta sen valtion lainsäädäntö, jonka sosiaaliturvajärjestelmän alainen hän on ja joka tavallisesti on työskentelypaikan valtion lainsäädäntö (lex loci laboris), ja toisaalta asuinpaikan valtion lainsäädäntö (lex loci domicilii). Asianomaiset käyttävät tätä oikeutta asettuessaan joko viimeisen työskentelypaikkansa valtion työvoimaviranomaisten käytettäväksi (71 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohta) tai asuinpaikkansa valtion työvoimaviranomaisten käytettäväksi (71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohta). [14] Tämä merkitsee sitä, että tässä tapauksessa otetaan huomioon kahdesta valtiosta se, jossa työntekijä on asettunut työvoimaviranomaisten käytettäväksi.

23. Tällainen oikeus on myönnetty, koska, kuten julkisasiamies Lenz on huomauttanut edellä mainittuun asiaan Miethe liittyneessä ratkaisuehdotuksessaan, muun työntekijän kuin rajatyöntekijän tapauksessa "vallitseva liityntä asuinpaikan valtioon ei aina ole luonteenomainen siinä mielessä, että kysymyksessä olisi valtio, jossa he olisivat järjestäneet koko sosiaalisen elämänsä — työskentelyään lukuun ottamatta — jolloin kyseinen valtio olisi heidän etujensa todellinen keskus; päinvastoin on yhtä lailla mahdollista, että on olemassa kiinteät siteet työskentelypaikan valtioon ja että kysymyksessä oleva henkilö ei ole välttämättä kiinnostunut palaamaan asuinpaikkansa valtioon ammatillisen toiminnan loppuessa". [15] On siten selvää, että 71 artiklassa säädetty valintaoikeus perustuu sellaiselle käsitykselle, jonka mukaan työttömän on objektiivisesti järkevämpää ponnistella ammatillisen uudelleensijoittautumisen hyväksi pikemmin sellaisessa paikassa, jossa hänen etujensa keskus on ja johon hän on säilyttänyt näin ollen kiinteimmät siteet.

24. Jotta tähän valintamahdollisuuteen voidaan vedota, vaaditaan sekä työttömyysetuuksia koskevan 6 luvun 3 jakson otsikoinnin että 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan sanamuodon mukaisesti, että viimeisen työskentelynsä aikana, jonka päättyessä työntekijä jäi työttömäksi, hän asui muussa valtiossa kuin "toimivaltaisessa valtiossa". Tässä säännöksessä tarkoitetaan toimivaltaisella valtiolla jäsenvaltiota, jonka alueella sijaitsee se toimivaltainen sosiaaliturvalaitos, jonka piiriin työntekijä kuuluu. [16] Euroopan yhteisöjen siirtotyöläisten sosiaaliturvan hallintotoimikunta on myös omaksunut tämän tulkinnan neuvoston asetuksen N:o 1408/71 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan, joka koskee viimeisen työskentelynsä aikana muun jäsenvaltion kuin toimivaltaisen valtion alueella asuneiden muiden työntekijöiden kuin rajatyöntekijöiden oikeutta työttömyysetuuksiin, ulottuvuudesta 3 päivänä joulukuuta 1985 tekemässään päätöksessä N:o 131. [17] Hallintotoimikunta on katsonut tässä päätöksessä, että "määräävänä seikkana koko 71 artiklan soveltamisessa on asianomaisen asuminen hänen viimeksi työskennellessään muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jonka lainsäädännön alainen hän oli ja joka ei välttämättä vastaa sitä jäsenvaltiota, jonka alueella hän oli työssä". [**] Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi vahvistanut tämän äskettäin 27.1.1994 asiassa Maitland Toosey antamassaan tuomiossa [18], jossa se katsoi, että "sekä asetuksen N:o 1408/71 sen jakson otsikon, jonka ainoa artikla on 71 artikla, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön [19] perusteella määräävänä seikkana koko

14 — Ks. edellä mainittu asia Miethe, 9 kohta.

15 — Kok. 1986, s. 1838 ja erityisesti s. 1841.

16 — Ks. asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan q ja o kohta.

17 — EYVL C 141, s. 10 (kolmas perustelukappale).

** — Käännös tehty yhteisöjen tuomioistuimessa.

18 — Asia C-287/92 (Kok. 1994, s. I-279, 13 kohta). Ks. myös edellä mainitussa asiassa Di Paolo annettu tuomio, 11 kohta.

19 — Kysymyksessä olevassa tuomiossa viitataan edellä mainittuihin asioihin Di Paolo, Guyot ja Bergemann.

71 artiklan soveltamisessa on asianomaisen asuminen muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jonka lainsäädännön alainen hän oli viimeksi työskennellessään".

Näin ollen 71 artiklan riidanalaista säännöstä sovelletaan kaikissa sellaisissa tapauksissa, joissa asuinpaikka [20] on muu kuin se paikka, jossa sosiaaliturvavakuutus on otettu; vakuutuspaikka taas on se jäsenvaltio, jonka alueella toimivaltainen sosiaaliturvalaitos sijaitsee.

25. Tältä osin muistutan siitä, että Euroopan yhteisöjen siirtotyöläisten sosiaaliturvan hallintotoimikunta luettelee 3.12.1985 antamassaan päätöksessä N:o 131 ne tapaukset, joissa asetuksen N:o 1408/71 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohtaa sovelletaan työntekijöihin. Saman päätöksen mukaan, jossa käytetään tältä osin ilmaisua "erityisesti", kysymyksessä oleva luettelo on kuitenkin vain esimerkkiluettelo, eikä voida katsoa, että siinä määritellään tyhjentävästi sellaisia työntekijäryhmiä, jotka voivat hyötyä 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan säännöksistä, tai jätetään soveltamisalan ulkopuolelle sellaiset muut työntekijäryhmät, jotka ovat säilyttäneet kiinteät siteet siihen maahan, missä he tavanomaisesti oleskelevat. [21] Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi vahvistanut, että kysymyksessä oleva hallintotoimikunta ei voi toteuttaa lainsäädäntötoimia ja etteivät toimikunnan päätökset ole sitovia niissä käsiteltyjen yhteisöoikeuden sääntöjen tulkinnan ja soveltamisen osalta. [22]

26. Jotta lainsäädäntöä koskeva esitykseni olisi täydellinen, minun on syytä lopuksi huomauttaa, että asetuksen 67 artiklan 3 kohdan mukaisesti ne työntekijät, jotka kuuluvat asetuksen 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan soveltamisalaan, on nimenomaisesti vapautettu täyttämästä tässä samassa 67 artiklassa mainittua edellytystä, joka koskee vakuutus- tai työskentelykausien yhteenlaskemista etuuksien saamiseksi. Täsmällisesti ilmaistuna, 67 artiklan 3 kohdassa säädetään näiden työntekijöiden osalta, että "lukuun ottamatta 71 artiklan 1 kohdan a alakohdan ii alakohdassa ja b alakohdan ii alakohdassa tarkoitettuja tapauksia, 1 ja 2 kohdan säännösten soveltaminen edellyttää, että sen osalta, jonka etua asia koskee, olisi viimeksi täyttynyt:

— 1 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa vakuutuskaudet ja

— 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa työskentelykaudet

20 — 1 artiklan h kohdan mukaan asumisella tarkoitetaan vakinaista oleskelua. Ks. jäljempänä niitä perusteita, joiden mukaan voidaan 71 artiklaa sovellettaessa määritellä asuinpaikka.

21 — Ks. tältä osin edellä mainittu asia Bergemann, 16 kohta.

22 — Ks. asia C-102/91, Knoch, tuomio 8.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4341) ja asia 98/80, Romano, tuomio 14.5.1981 (Kok. 1981, s. 1241).

sen lainsäädännön mukaisesti, jonka mukaan etuuksia haetaan".

Jos näin ollen katsottaisiin, etteivät 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamisalaan kuulu sellaiset tapaukset kuin Van Gestelin tapaus, olisi edellä mainitun edellytyksen vakuutus- tai työskentelykausien yhteenlaskemiseksi täytyttävä. Tämä edellytys ei kuitenkaan täyty esillä olevassa tapauksessa, koska asianomainen on nimenomaan belgialaisten ja alankomaalaisten viranomaisten välisen sopimuksen vuoksi pysynyt alankomaalaisen sosiaaliturvalainsäädännön alaisena, eivätkä vakuutus- tai työskentelykaudet hänen osaltaan ole näin ollen täyttyneet belgialaisen sosiaaliturvajärjestelmän piirissä. Katsottaessa sitä vastoin sellaisten tapausten kuin Van Gestelin kuuluvan 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamisalaan yhteenlaskeminen tulee mahdolliseksi, koska, kuten 67 artiklan 3 kohdassa nimenomaisesti säädetään, tässä viimeksi mainitussa säännöksessä asetettua vaatimusta ei enää edellytetä.

IV — Vastaus ennakkoratkaisukysymyksiin

27. Edellä selostetun lainsäädännön ja oikeuskäytännön mukaan muu työntekijä kuin rajatyöntekijä kuuluu 71 artiklan soveltamisalaan ja voi vaatia valintamahdollisuutta hyväkseen silloin, kun hän on kuulunut viimeisen työskentelynsä aikana sellaisen sosiaaliturvalaitoksen piiriin, joka sijaitsee muussa jäsenvaltiossa, kuin hänen asuinpaikkansa valtiossa.

Kyseistä säännöstä sovelletaan tavanomaisesti sellaiseen tilanteeseen, jossa palkattu työntekijä asuu eri maassa, kuin missä hän on työssä. Ottaen huomioon siis asetuksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa ilmaistun lex loci laboris -säännön soveltamisperiaatteen, on todettava, että tällaisessa tapauksessa toimivaltainen valtio — eli se valtio, jossa toimivaltainen laitos sijaitsee — on muu jäsenvaltio kuin työntekijän asuinpaikan valtio. Yhteisöjen tuomioistuin on näin ollen esimerkiksi katsonut, että 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohtaa sovelletaan sellaiseen työntekijään, joka oli siirtänyt asuinpaikkansa muuhun valtioon kuin työskentelypaikan valtioon perhesyistä, eli hän halusi asua yhdessä puolisonsa ja heidän lapsensa kanssa, koska tällaisissa oloissa hänellä oli varmastikin paremmat mahdollisuudet löytää työtä asuinpaikan valtiosta kuin työskentelypaikan valtiosta. [23] Päinvastoin edellä mainitussa asiassa Guyot, jossa asianomainen saksalainen henkilö asui työskentelypaikkansa valtiossa eli Saksassa ja, sitten irtisanouduttuaan työstään, asettui asumaan toiseen jäsenvaltioon, Ranskaan, missä hänen miehensä asui, yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei asetuksen N:o 1408/71 71 artiklaa ole sovellettava, koska kysymyksessä oli työttömänä oleva henkilö, joka viimeisen työskentelynsä aikana asui siinä jäsenvaltiossa, jossa hän oli työssä. [24]

23 — Edellä mainittu asia Bergemann, 21 kohta.
24 — Edellä mainittu asia.

28. Aikaisempiin tapauksiin verrattuna esillä olevassa asiassa on sellainen erikoispiirre, että se paikka, jonka sosiaaliturvajärjestelmässä asianomainen on vakuutettu, on muu kuin se paikka, jossa hän oli viimeksi työskennellyt ja joka puolestaan on sama kuin asuinpaikka. Van Gestel on pysynyt itse asiassa yhden jäsenvaltion, Alankomaiden, sosiaaliturvalainsäädännön alaisena, vaikka hän sittemmin onkin työskennellyt ja asunut toisessa valtiossa, Belgiassa. Tämä johtuu siitä, että asianomaiset jäsenvaltiot ovat päättäneet asetuksen 17 artiklan mukaisesti, että alankomaalaista sosiaaliturvajärjestelmää sovelletaan edelleen Van Gesteliin, vaikka kyseinen työntekijä olikin siirretty Belgiaan, jonne hän oli siirtänyt myös asuinpaikkansa. Kuitenkin se, että työskentelypaikka on samalla asuinpaikka, ei estä esillä olevassa tapauksessa 71 artiklan soveltamista, koska, kuten olen edellä esittänyt, tämän säännöksen soveltamisessa määräävänä seikkana on se, että viimeisen työskentelynsä aikana asianomainen asui muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jonka lainsäädännön alainen hän oli. Toisin sanoen asianomaisen asuinpaikan on sijaittava muussa jäsenvaltiossa kuin asetuksessa tarkoitetussa toimivaltaisessa jäsenvaltiossa. Tämän vuoksi ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus riippuu siitä, täyttyykö tämä edellytys riidan kohteena olevassa asiassa.

29. Asuinpaikan osalta ennakkoratkaisua pyytäneen kansallisen tuomioistuimen päätöksestä ilmenee selvästi, että tämä pitää selvitettynä, että asianomainen asui Belgiassa kysymyksessä olevana ajanjaksona. Ainoastaan Italian hallitus kiistää tämän tosiseikan. Tämä hallitus korostaa huomautuksissaan, ettei kansallinen tuomioistuin ole tarkastanut sitä, niin kuin sen olisi pitänyt, täyttyikö tämä edellytys, ja ettei kyseisen työntekijän voitu katsoa asuvan Belgiassa, koska, kuten esillä olevaa asiaa koskevista tosiseikoista, erityisesti vastaajan siirron tilapäisyydestä, sekä siitä, että hänelle oli myönnetty 17 artiklassa tarkoitettu poikkeusmahdollisuus, ilmenee hänen oleskelunsa Belgiassa olleen luonteeltaan väliaikaista. Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Di Paolo katsonut, että asetuksen 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdassa mainitulla jäsenvaltiolla, jossa työtekijä asuu, tarkoitetaan valtiota, jossa toisessa jäsenvaltiossa työssä oleva työntekijä jatkaa tavanomaista oleskeluaan ja jossa on hänen etujensa keskus.

30. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on riidanalaista säännöstä sovellettaessa asuinpaikan valtion määrittelemistä varten syytä ottaa huomioon asumisen kesto ja jatkuvuus ennen asianomaisen siirtymistä muualle, hänen poissaolonsa kesto ja tarkoitus, toisessa jäsenvaltiossa olevan toiminnan laatu, samoin kuin asianomaisen aikomus sellaisena kuin se ilmenee kaikista olosuhteista. [25] Sitä vastoin, kuten yhteisöjen tuomioistuin on korostanut asiassa Knoch [26], kansallisen tuomioistuimen asiana on soveltaa näitä perusteita pääasiassa kysymyksessä olevaan konkreettiseen tapaukseen. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa perustamissopimuksen 177 artik-

25 — Ks. edellä mainitut asiat Di Paolo, 22 kohta, Reibold ja Knoch, 23 kohta.

26 — Edellä mainittu asia, 24 kohta.

lan yhteydessä soveltaa yhteisöoikeuden määräyksiä tai säännöksiä konkreettisiin tapauksiin. Yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei näin ollen ole tarkastaa esillä olevassa asiassa, oliko asianomaisen asuinpaikka todellakin Belgiassa, vaan ennakkoratkaisua pyytäneen kansallisen tuomioistuimen toteamukset sitovat yhteisöjen tuomioistuinta tältä osin.

31. "Toimivaltaisen jäsenvaltion" käsite on, kuten myös yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä [27] ilmenee, määriteltävä 71 artiklan soveltamiseksi asetuksen II osastossa säädettyjen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien yleisten sääntöjen mukaisesti. Kuten olen edellä esittänyt, tässä osastossa säädetään yleinen periaate, jonka mukaan työtekijään sovelletaan lex loci laboris -sääntöä, mutta 17 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus poiketa tästä periaatteesta yhteisellä sopimuksella. Tällaisen sopimuksen seurauksena on, että työntekijä kuuluu eri sosiaaliturvajärjestelmän kuin lex loci laboris -säännön mukaan määräytyvän sosiaaliturvajärjestelmän piiriin, mikä taas on sen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmä, jossa hän on työssä. Esillä olevassa asiassa, kuten olen jo edellä todennut, Van Gestel on alankomaalaisen sosiaaliturvajärjestelmän alainen toimivaltaisten Belgian ja Alankomaiden ministeriöiden välisen sopimuksen perusteella, jonka pätevyyttä ei sitä paitsi ole kiistetty. Tämä merkitsee sitä, että esillä olevassa asiassa Alankomaiden kuningaskunta on "toimivaltainen jäsenvaltio" 71 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Esillä olevassa asiassa on siten kysymys sellaisesta tilanteesta, jossa työntekijä on jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alainen, vaikka hänen asuinpaikkansa onkin toisessa valtiossa.

27 — Asia 145/84, Cochet, tuomio 7.3.1985 (Kok. 1985, s. 801, 11 kohta).

32. Mielestäni näin ollen sellainen palkattu työntekijä, kuten Van Gestel, joka asetuksen 17 artiklan mukaisesti tehdyn sopimuksen perusteella on jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön alainen, mutta joka siirtonsa jälkeen asuu ja työskentelee toisessa jäsenvaltiossa, jossa hän jää työttömäksi, voi vaatia 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan soveltamista ja anoa sen valtion toimivaltaisilta laitoksilta, jossa hän asuu, työttömyyskorvausten maksamista.

33. Tämä tulkinta on sopusoinnussa kyseisen säännöksen tavoitteen kanssa. Muistutan siitä, että 71 artiklan tarkoituksena on turvata siirtotyöläiselle työttömyyskorvausten saaminen uuden työpaikan etsimisen kannalta edullisimmissa oloissa ja että mahdollisuus saada näitä korvauksia asuinpaikan valtiolta on perusteltua ottaen huomioon ne kiinteät, henkilökohtaiset tai ammatilliset, siteet, jotka tietyillä työntekijöillä on siihen valtioon, johon he ovat asettuneet ja jossa he tavanomaisesti oleskelevat. Nimenomaan näiden siteiden olemassaolon ansiosta työntekijöillä on parhaat mahdollisuudet sijoittautua ammatillisesti uudelleen tässä valtiossa.

34. Asetuksen 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan säännöksen tavoitteen, sellaisena kuin olen sen tässä esittänyt, vastaista olisi evätä säännöksen soveltaminen ja näin ollen työttömyyskorvauksen myöntäminen vastaavassa tilanteessa kuin Van Gestel olevalle työntekijälle. Itse asiassa Van Gestelin kaltainen työntekijä, joka siitä

huolimatta, että hän oli sen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alainen, jossa hän työskenteli ennen siirtoaan hoitamaan tilapäisesti muita tehtäviä, työskentelee ja asuu sittemmin toisessa jäsenvaltiossa, on melko todennäköisesti luonut tiiviit, sekä henkilökohtaiset että ammatilliset, siteet viimeksi mainittuun valtioon; tällöin hänen mahdollisuutensa löytää uusi työpaikka ovat paremmat tässä valtiossa kuin siinä valtiossa, jonka sosiaaliturvan piirissä hänet on vakuutettu. Mielestäni siis riidanalaisen säännöksen soveltaminen tällaisiin tapauksiin vastaa viimeksi mainitun säännöksen tavoitteita.

35. Jos sitä vastoin tällaisessa tapauksessa säännöstä ei sovelleta, poistetaan työntekijän mahdollisuus jäädä töitä etsiäkseen siihen jäsenvaltioon, jossa hän asui ja työskenteli työttömäksi jäädessään. Kuten Saksan hallitus myös korostaa huomautuksissaan, en ymmärrä, miksi työntekijää pitäisi tässä määrin sakottaa siitä yksinkertaisesta syystä, että asianomaiset jäsenvaltiot ovat tehneet sopimuksen käyttäen hyväkseen asetuksen 17 artiklassa niille suotua mahdollisuutta. Tämä olisi asianomaisen työntekijän etujen vastaista, ja juuri näitä etuja on tällaisten sopimusten palveltava kyseisen artiklan nimenomaisen sanamuodon mukaan.

36. Ennakkoratkaisua pyytänyt kansallinen tuomioistuin kysyy toisessa kysymyksessään — mikäli yhteisöjen tuomioistuin katsoo vastauksena ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen, että asetuksen 71 artiklan 1 kohdan b alakohtaa sovelletaan sellaisiin työttömiin, jotka siitä huolimatta, että he asuivat siinä jäsenvaltiossa, jossa he olivat työssä ennen työttömiksi jäämistään, ovat toisen jäsenvaltion lainsäädännön alaisia asetuksen 17 artiklan mukaisesti — sovelletaanko mainittua 71 artiklan 1 kohdan b alakohtaa myöskin,

— jos 17 artiklaan perustuva sopimus tehtiin silloin, kun palkattu työntekijä asui ja työskenteli yhden ja saman jäsenvaltion alueella;

— jos tämän viimeisen työskentelyn aikana tämä työntekijä asui ja oli työssä yhtäjaksoisesti tässä jäsenvaltiossa, johon hänen työnantajansakin oli sijoittautunut; ja

— jos tämä jäsenvaltio ei ollut edellä mainitun sopimuksen mukaan se jäsenvaltio, jonka sosiaaliturvalainsäädännön alainen työntekijä oli tämän työskentelyn aikana.

Edellä esitetyn mukaisesti on syytä vastata tähän kysymykseen myöntävästi ja todeta, että tätä säännöstä sovelletaan luonnollisesti myös ennakkoratkaisua pyytäneen kansallisen tuomioistuimen toisessa kysymyksessä mainitsemissa oloissa sikäli, kuin 71 artiklan

1 kohdan b alakohdan ii alakohdassa määritellyt, edellä käsitellyt edellytykset täyttyvät.

37. Erityisesti sen seikan osalta, että 17 artiklaan perustuva sopimus tehtiin silloin, kun työntekijä työskenteli ja asui jo yhden ja saman jäsenvaltion alueella, on syytä todeta, kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ja erityisesti asiassa Brusse annetusta tuomiosta [28] käy selvästi ilmi, että sopimuksen tekemisajankohdalla ei ole erityistä merkitystä. Muistutan siitä, että edellä mainitussa asiassa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että "mikään 17 artiklan sanamuodossa ei anna aihetta katsoa, että jäsenvaltiot voivat tämän säännöksen perusteella tehdä ainoastaan tulevaisuutta koskevia poikkeuksia. Päinvastoin 17 artiklan tavoitteet ja järjestelmä edellyttävät, että tässä säännöksessä tarkoitettu sopimus voi kattaa myöskin menneet ajanjaksot asianomaisen työntekijän tai asianomaisten työntekijöiden eduksi".

38. On myöskin samantekevää 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamiseksi, oliko työntekijä asunut ja työskennellyt sen jäsenvaltion alueella, johon hänen työnantajansakin oli sijoittautunut. Todellakaan se paikka, missä viimeinen työskentely tapahtui, tai se paikka, mihin työnantaja on sijoittautunut, ei vaikuta tämän säännöksen soveltamiseen. Kuten olen edellä todennut, määräävänä seikkana 71 artiklan soveltamisessa on asianomaisen asuminen muussa jäsenvaltiossa kuin "toimivaltaisessa jäsenvaltiossa".

39. Mitä lopuksi tulee siihen seikkaan, ettei se jäsenvaltio, joka suorittaa työttömyyskorvaukset ole se, jonka sosiaaliturvan piirissä asianomainen on vakuutettu, on totta, että 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan sellainen työntekijä, kuten Van Gestel, voi saada työttömyyskorvauksia sellaisen valtion toimivaltaiselta laitokselta, jossa hän ei ole suorittanut maksuja työskentelynsä aikana. Tämä seuraus on kuitenkin täysin lainsäätäjän tahdon mukainen; myöntäessään siirtotyöläiselle oikeuden valita sen jäsenvaltion, jonka sosiaaliturvan piirissä hänet on vakuutettu, ja asuinpaikan valtion välillä, lainsäätäjä on halunnut, kuten edellä olen esittänyt, turvata hänelle työttömyysetuuksien saamisen siinä valtiossa, jossa hänellä on parhaat mahdollisuudet sijoittautua ammatillisesti uudestaan.

40. Asetuksen 17 artiklan mukaisesti valtioiden välillä tehdyn sopimuksen olemassaolo ei sitä paitsi vaikuta mainittuun seuraukseen. Kuten komissio toteaa huomautuksissaan, mikäli oletettaisiin esillä olevassa asiassa, ettei tämänlaatuista sopimusta ollut olemassa, niin Van Gestel olisi lex loci laboris -säännön soveltamisperiaatteen mukaisesti belgialaisen sosiaaliturvajärjestelmän alainen, ja hänellä, kuten kaikilla vakuutetuilla, olisi oikeus työttömyyskorvauksiin Belgiassa. Jos siis Van Gestel olisi siitä huolimatta, että hänet oli siirretty Belgiaan, säilyttänyt asuinpaik-

28 — Edellä mainittu asia, 20— 23 kohta.

kansa Alankomaissa, hän voisi myöskin 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella anoa työttömyyskorvausten saamista tässä valtiossa, vaikka hän ei enää olisi ollut alankomaalaisen sosiaaliturvalainsäädännön alainen.

41. Toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä mainittu tilanne ei siten vaikuta siihen lopputulokseen, johon olen edellä päätynyt 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan soveltamisesta tässä asiassa tutkitun kaltaisiin tapauksiin.

V — Ratkaisuehdotus

42. Ottaen huomioon edellä esitetyt toteamukset, ehdotan yhteisöjen tuomioistuimelle, että se vastaisi kansallisen tuomioistuimen esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

"Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 71 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohtaa on tulkittava siten, että sitä sovelletaan myös sellaiseen palkattuun työntekijään, joka asetuksen 17 artiklan mukaisesti tehdyn sopimuksen perusteella pysyy hänen edellisen työskentelypaikkansa valtion sosiaaliturvajärjestelmän alaisena, mutta jää kokonaan työttömäksi toisessa jäsenvaltiossa, jossa hän asui ja työskenteli."